

Lucia de B. onschuldig in de cel

De tunnelvisie van het Openbaar Ministerie

'Het is nou alweer de zoveelste keer dat het me overkomt. Het lijkt wel alsof ik het aantrek of zo. Maar dat kan toch niet?' Verpleegster Lucia de Berk spreekt deze woorden uit tegenover de directeur van het ziekenhuis nadat er opnieuw een baby is overleden in haar bijzijn. Niet lang daarna wordt ze opgepakt door de politie. Ze wordt schuldig bevonden aan zeven moorden en drie pogingen daartoe. Een levenslange gevangenisstraf wordt opgelegd. Als blijkt dat het anders zit, heeft ze zes en half jaar onschuldig in de gevangenis gezeten.

Lisa Oskamp is redacteur van Kleio.

Ariane Schluter speelt Lucia de B., **Fedja van Huêt** haar advocaat.

Rechterpagina: Door tunnelvisie bij het OM wordt Lucia verdacht van moord. **Annet Malherbe** speelt de officier van justitie.

In de film is te zien hoe serieus Lucia de Berk (Ariane Schluter) haar werk neemt als verpleegster in een ziekenhuis in Den Haag. Ze is erg begaan met haar patiënten en loopt liever nog een extra ronde dan dat ze met haar collega's koffiepauze houdt. Ook legt ze af en toe een tarotkaart voor een patiënt. Als een baby van een paar maanden oud tijdens haar dienst overlijdt, doet de ziekenhuisdirecteur aangifte tegen De Berk. De behandelend arts had namelijk even daarvoor nog opgeschreven dat de situatie stabiel was en dit was al het zoveelste sterfgeval in haar bijzijn. Het Openbaar Ministerie neemt de

zaak hoog op. Na een huiszoeking en diverse verhoren is het voor hen duidelijk: De Berk heeft door haar toedoen of nalaten gezorgd voor de dood van diverse patiënten. De ambitieuze pakketsecretaris Judith Jansen (Sallie Harmsen) en de officier van justitie Ernestine Johanson (Annet Malherbe) denken dat ze een spraakmakende zaak in handen hebben. De media spreken over de 'engel des doods' en een ware hek-senjacht wordt ontketend. Alles lijkt in de richting van De Berk te wijzen. Ze heeft een moeilijke jeugd gehad, wat in de film aan bod komt in de vorm van flashbacks. Zo zien we dat ze door haar moeder gedwongen

wordt om te werken als prostituee. In haar dagboek schrijft ze over compulsies, oftewel dwanghandelingen, die door het Openbaar Ministerie geïnterpreteerd worden als dwang om te moorden. Ze leest in haar vrije tijd graag misdaadthrillers en boeken over moordenaars, ze is een buitenbeentje op het werk en ze lijkt te vaak aanwezig te zijn bij de dood van patiënten. Vooral Jansen doet er alles aan om de schuld van De Berk te bewijzen. 'Als één moord bewezen is, dan is de rest aannemelijk', stelt ze. Na de veroordeling komt zij er echter achter dat het niet klopt. De schuld van Lucia de Berk is bewezen door de dood van één baby aan haar te linken. Alle andere moorden werden daar vervolgens aan gekoppeld. Als bewezen kan worden dat De Berk de baby niet heeft vermoord, valt de rest van het bewijs dus weg. Daarom steelt Jansen de uitkomst van een bloedtest, die De Berk vrij kan pleiten, uit het kantoor van haar baas. Toch wordt de Haagse verpleegster in het hoger beroep nogmaals veroordeeld, dit keer krijgt ze levenslang met tbs. Terwijl Lucia de Berk steeds meer aan zichzelf begint te twijfelen, blijft haar advocaat Quirijn Herzberg (Fedja van Huêt) bezig met het bewijzen van haar onschuld. Uiteindelijk is de

Lucia de B.

(2014, 97 minuten)

De dvd komt uit in augustus 2014, onder meer bij Bol.com.

Regisseur: Paula van der Oest

Cast: Ariane Schluter, Sallie Harmsen, Annet Malherbe, Fedja van Huêt e.a.

rechter ervan overtuigd dat er geen bewijs is om De Berk aan te wijzen als moordenaar. Tevens blijft het de vraag of alle gestorven patiënten wel zijn vermoord. De veroordeling heeft plaatsgevonden op basis van statistische aannames en op basis van nogal dubieuze verklaringen van experts. Na zes en half jaar mag Lucia de Berk de gevangenis verlaten.

Tunnelvisie

Ariane Schluter zet de rol van Lucia de Berk zeer overtuigend neer. Het Haagse accent waar ze mee spreekt klopt en al na enkele scènes in het ziekenhuis voel je dat ze een buitenbeentje is. De film brengt goed in beeld hoe De Berk het slachtoffer wordt van de tunnelvisie van het Openbaar Ministerie. Als geheel is de film echter niet historisch betrouwbaar. Het personage Judith Jansen is bijvoorbeeld fictief. Zij moet de klokkenluiders, wetenschapsfilosoof Ton Derksen en zijn zus en arts Metta de Noo-Derksen,

voorstellen. Dit is best opmerkelijk, omdat de gerechtelijke dwaling juist van de kant van het Openbaar Ministerie kwam. Aan het einde van de film worden Derksen en De Noo wel genoemd als 'de klokkenluiders in de werkelijkheid'. De scène waarbij De Berk verhoord wordt en zwaar onder druk wordt gezet door de politie, lijkt ook iets te veel van het goede. Net zoals de scène waarbij Jansen steelt uit het kantoor van haar baas. Maar het is natuurlijk een film en geen documentaire. Deze film kan gebruikt worden bij het vak geschiedenis omdat getoond wordt hoe belangrijk het is om onderzoek te doen met een open blik. Als je aan het begin van je onderzoek al weet wat de uitkomst moet zijn, bestaat de kans dat het hele onderzoek daarop gefocust wordt. Deze film toont waar tunnelvisie toe kan leiden en wat er met je kan gebeuren als je alle schijn tegen hebt. De film kan specifiek ingezet worden bij het onderwerp staatsinrichting, omdat het inzicht geeft in het Nederlandse rechtssysteem. Door de relatief korte speelduur is de film geschikt om in een blokkur of op een middag helemaal te kijken. Het biedt

namelijk een prima uitgangspunt voor een discussie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vragen als: Welke rol speelde het Openbaar Ministerie in deze zaak? Wat was de rol van de media? Denk jij ook wel eens 'waar rook is, is vuur'? ■

Bruikbare scènes

- Als er genoeg tijd beschikbaar is, kan het nuttig zijn om de hele film te laten zien. Leerlingen krijgen beter inzicht in de zaak als ze zien waarom er direct met de beschuldigende vinger naar Lucia de Berk wordt gewezen.
- De scène waarbij een huiszoeking wordt gedaan bij Lucia de Berk. De Berk is zelf niet thuis, maar in aanwezigheid van haar vriend wordt het hele huis overhoopgehaald. Alle spullen die bruikbaar lijken voor de zaak worden meegenomen, waaronder tarotkaarten en haar dagboek. Deze dingen blijken later perfect in het daderprofiel te passen.
- Het politieverhoor waarbij De Berk duidelijk geïntimideerd wordt door de recherche is tevens een mooie scène om te vertonen. Het verhoor begint terwijl de advocaat van De Berk nog niet aanwezig is. Deze scène kan bijvoorbeeld gebruikt worden om te praten over de rechten van een verdachte.
- De scène waarin de advocaat van Lucia haar onschuld probeert te bewijzen laat zien dat de argumenten van het Openbaar Ministerie niet zo sterk zijn als ze op het eerste gezicht lijken.